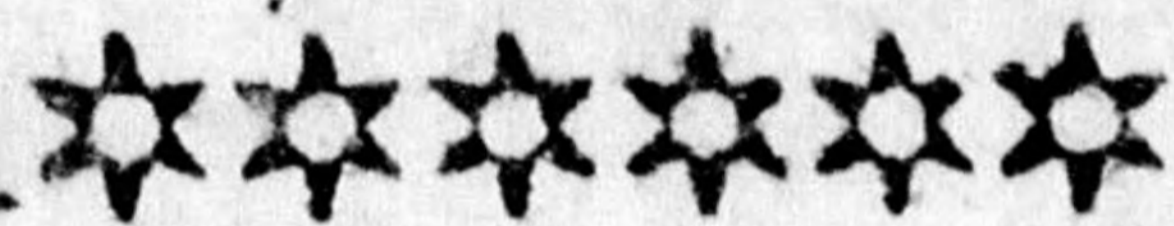

Nro. 31.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken Oktober 16-ik napján 1812-dik
esztendőben.

B é t s.

Szardínia Országának fő városából, és Kir. Re-
zidentziából Cagliariából, a' múlt Septemb. 28-ik
napján ide olly tudósítás küldetett egy Kurir ál-
tal, hogy Fels. Asszonyunknak testvér bátyja
Ferentz Jósef Austriai Fő Hertzeg a' Fels. Szar-
díniai Királynak *Victor Emmanuelnek* és *Mária*
Trésia Austriai Fő Hertzeg Asszonynak Felséges
Asszonyunk testvér nényének első szülött leá-
nyat *Mária Beatrixot* eljegyzette, 's vele a' múlt
Junius 20-ik napján házassági életre lépett.

E' folyó October 8-ik napján költ kabinetbéli
decretum által, néhai *Pruckmeyer* Csász. Kir.
fő Postamester helyebe az ide való Cs. K. Ud-
vari leg főbb Posta Hivatalnak Praefectusává

H h

Giuliani Aloysius Gubernialis TanácsosÚrat és a' Fels. Csász. Kir. Udvari Kamarának Udvari Titoknokját, méltóztatott Fels. Urunk tenni.

Másfél hólnappal ennekelőtte következő változások történtek a' Fels. Cs. Kir. Ármádiánál. A' Lengyel Országban lévő segítő ármádiának fő vezére herczeg *Schwarzenberget* Feldmarsallá, *Sebottendorf* pensionatus Feldmarsal Lajtantantot az Alsó Austriai katona ítélőszéknek Előülőjévé; *Lilienberg* Generál Majort Gróffá; hertzeg *Hessen Hombourg* Generál Majort és brigadirost a' néhai B. Alvinczy derék és vitéz magyar gyalog Regementjének tulajdonossává méltóztatott Fels. Urunk kegyelmessen tenni.

A' miképen mind az elmúlt esztendőben költ Cs. K. Patensben az egyes és kettős számú bankótzédulákról meghatározottat vala, és e' folyó hólnap kezdetében is kihirdetett, hogy ezek a' folyamatosan maradt, de az elsőbb 12, az utolsóbb 24 krajtzárra szállítotott régi bankótzédulák e' folyó October hólnap végén egészen kifognak a' folyásból rekesztetni, és azután sem a' Cs. és Kir. kasszáknál, sem az adásban és vevésben el nem vétetnek. — Arra való nézve azok, a' kiknél még illy egy és két számú ó bankótzédulák találtatának, adják bé azokat azokba a' Cs. K. Kasszákba, a' mellyek azoknak béváltására kirendeltettek vala.

A' Wien víz mellett lévő ditsősséges játékszínnek mostani tulajdonossa Gróf *Pálffy Ferdinand* Eő Nagysága a' Bádeni szerentsétlen lakosoknak számokra a' *Párisi János* nevű operát, avagy énekes játékot rendelte vala, a' mellynek jövedelme V. Cz. 1080 forintra, 's 57 krajzara

szaporodott. Ezt a' summát a' fent nevezett Gróf Úr a' kórmányszéknek adta által, olly kéreessel, hogy annak fele a' tűz által meg károsítatott Bádeni lakosoknak, a' más fele pedig azoknak az odavaló teátrombéli személyeknek adassék, a' kik azon szörnyű tűz által meg károsítattak.

A' Morva Országi anyavárosnak Brünnek hív lakosait, a' kik az 1809-ik esztendőbéli Fr. háborúban, a' Fels. Uralkodó Fejedelem és Hazá eránt való fedhetetlen hívségeknél sok tanúbizonyságait adták, erántok való atyai kegyelmességének kinyilatkoztatására nézve, a' maga mellyképével megajándékozni méltóztatott. Ez a' kép, e' folyó October 4 ik napján, mint Fels. Urunk emlékezetes neve napján, a' Morvai Statuok gyűlléseknek palotájában, illendő pompával és tisztelettel felemeltetett. — Gróf *Lazansky* Morva Országi Gubernátor a' Morvai Karoknak és Rendeknek Gyűllésekben igen szép és gyökeres beszédet tartott, mellyre a' Brünni polgármester *Zikann János* Úr hasonló szép és gyökeres oratióval felelt, az oda fel gyülekezett Karoknak és Rendeknek jelenlétekben. — E' meg lévén a' nevezett Gubernátor Eő Excellentiája a' fő templomba ment, a' hol a' Brünni Püspök, a' templom előtt rendbe állott polgári katonaság hármas lövöldözései alatt fő misét tartott, és Te Deum laudamust éneklett. — Délbe gazdag vendégséget adott a' fent nevezett Gubernator Úr, mellyre az ott lakó Nemesség és nevezetesebb polgárok meg hívattattak. Estére az oda való teátromban az alkalmatossághoz illendő játék darabot jádzott az oda való jádzó társaság.

Orosz Birodalom.

A' 29-ik Septemberi Berlini közönséges újság levelekben azt olvassuk, hogy a' nagyon megveretett Orosz ármádiának maradványa, a' Moskwa folyóvíz mellett való megverettetése után, nem ment Moskauba vissza, hanem azon város mellett oldalaslag marsirozott el olly feltétellel, hogy a' Wolga vize mellett letelepedvén ott össze gyűlhessen, 's magát meg erősítthesse. — Ez a' folyóvíz, a' mint a' Geografusok írják, 's mindnyájan bizonyították, e' világnak legnagyobb folyóvizei közzé számláltatik, a' Nowogorodi Helytartóságban, nevezetesen a' Wolchonski erdőben lévő mély tóból fakad fel, és minekutánna a' Moskaui Helytartóságot, és a' Casani, 's Astrakani Országokat keresztül futja, néhány mértföldel Astrakánon alól a' Caspiumi tengerbe omlik. Eredetétől ezen tengerig 500 geograficus mértföldek vannak.

A' Berlini tudósítások szerint, a' Nápolyi Király a' vezérlése alatt lévő Fr. lovassággal Pétersburg felé marsirozik. A' Frantzia Monitör ellenkezőképen szól, 's azt mondja, hogy maga a' Frantzia Császár igyekszik ezen Csász. lakhely ellen menni, és a' Casan felé hátráló Orosz hadiseregeknek úzését az Eckmühli hertzegre (Davoust Marsalra) bízta. — A' Moskau folyóvíz mellett, Septemb. 7-ik napján esett verekedés után következett este egy parlamentarist, vagy lovas postát küldött az Orosz fő vezér *Napoleon* Császárhoz azon kéressel, hogy nékie 24 óráig való fegyverszűnést engedjen, de mivel a' nevezett Császár a' kémektől azt ki tanulta, hogy ezen idő alatt, elvesztett ágyúi 's hadi szerszá-

mai helyett másokat igyekezett magának vitetni: kérésének helyet nem adott, hanem inkább a' megveretett ellenséget sebesebben és nagyobb tűzzel parantsolta úzettetni.

Az Octob. 3-dik napján Párisban költ 19-ik Frantzia büületinben következőképen adatnak elő a' Moskva mellett történt hadi dolgok: „A' Moskwai verekedés után, *úgymond*, három úton úzték az Orosz ármádiát Moskau felé, úgymint, a' *Moshaiski*, *Svenigoródi*, és *Kalugai* útakon. — A' Nápolyi Király October 9-ikén *Kubinskoe* mellett állott, az Olasz Orszádi Vice-Király *Ruzában*, hertzeg *Poniatowszky* pedig *Feminskoeben*. A' fő hadi kvártély Octob. 12-dikén *Moshaisk*ból *Petelinába* tétetett által, a' következő napon a' *Berowszkay* kastélyba, 14-ikben délben a' *Fr.* seregek *Moskauba* mentek bé, a' várostól két *verstre* a' *veréb* nevezetű hegyen két földvárat készített az ellenség, mindazáltal azt is elhagyta.

Moskau városa Párisnál nem kisebb, igen gazdag, tele van régi palotákkal, ezt a' szép várost *Kostopsin* helytartó egészen ösve akarta ronítani, látván, hogy az Orosz ármádia őtet elhagyja, 3000 gonosztévőket a' tömlötzőkből kibotsátván, és 6000 alávaló embereket fegyverbe öltöztetett. Midőn a' Frantzia avantgárda a' városba bé ment volna, az úgy nevezett *Kremlből*, az az, a' belső városnak kastélyából reá apró fegyverből tüzet adtak. De a' Nápolyi Király néhány ágyúkat szegeztetvén ki azokat a' semmirekellő embereket széllyel verette, és a' nevezett kastélyt elfoglaltatta. A' fegyvertárban 00 ezer új flintát, és 120 kereken álló ágyút foglaltak el

a' győzedelmes Frantziák. A' városban nagy zűrzavar volt, a' pálinkával meg részegítetett gonosz emberek egyik városból a' másikba (négy fő részre van ez a' város felosztva, 's mindenik köfállal és sántzokkal körülvéttetve; leg nevezetesebb része az, mellyben a' *Creml*, tudniillik a' régi Orosz Császároknak lakó várok van) futottak, 's mindenikbe tüzet vetettek. Minden kereskedőket és kalmárokat, a' kik általa' jó rendet és tsendességet hegyre lehetett volna állítani, a' sokszor nevezett helytartó elvitte, 400 Frantzia és Német lakosokat fogságra küldött, sőt hogy a' tüzet megoltani ne lehessen, minden tűzoltó eszközöket és edényeket elvitetett, 's tsak nem egészen elpusztította azon nagy és szép várost, mellynek népessége négy száz ezer embernél többre ment. — A' Frantzia Császárnak a' Cremlben van szállása. — Magok az Oroszok is meg vallyák, hogy a' Moskwa mellett esett veresedésben ötvenezer embernél többet vesztek; Hertzeg *Bagration* is halálos sebbe esett, a' megöletett és sebbe esett Orosz Generálisoknak száma 45-re vagy 50-re tétetik.“

A' Brezlai ujság levelekben kiadott Moskau magános tudósítások azt tartják, hogy az ott, és más Orosz Birodalombéli városokban támadt tűz olly sok kárt okozott azoknak, hogy egy egész század sem lehet elegendő annak vissza szerzésére, hogy az Orosz hadi seregek a' Kasani úton minden rend nélkül futnak, semmi magazinumok, és a' beteg 's megsebesítetett katonáknak felvételekre semmi ispotályok nem lévén.

A' 21-ik Septemberi Wilnai tudósítások szerint, Moskaun túl három mértföldre ment már

előbb a' Fr. nagy Ármádiának avantgardéja, az az, előjáró osztálya a' Kasani úton, a' hova tudniillik a' megveretett Orosz hadiseregek hátrálnak. Maga a' Frantzia ármádia, hosszas marsirozása, és kemény verekedései után nyugszik. Noha Moskau városában sok eleséges magazinumok meg égtek, mindazáltal még is elég maradt, kenyere, főzeléke, bora, pálinkája, kafféja és nádméze bővséggel van az ármádiának. A' házak alatt lévő pintzéknek, a' hová a' szerentsétlen lakosok az utolsó 24 órák alatt holmitskéiket elrejtették, semmit sem ártott a' nagy tűz.

A' Frantzia ármádia egynéhány napokig tartott pihenése után ismét felkerekedett, és egy része az Eckműhli hertzeg (Marsal Davoust) vezérlése alatt a' Wolga mellett letelepedett Orosz seregek ellen ment, más része pedig Pétersburg felé marsirozott.

A' Warsaui tudósítások szerint, a' *Danbrowszky* Generál osztály serege a' *Malachowszky* Oberster brigadájával öszve kaptsolva, a' múlt Septemb. 14-ik és 15-ik napjain, a' *Decier* és *Baranow* Orosz Generálisoknak osztály seregeik ellen menvén, azokat megtámadták és megverték. Az utólsóbbak a' *Berecyna* vizén által menvén *Mozyr* felé hátráltak.

Smolenskonak megvétele után 89 vitézi rendbéli izímert osztatott ki *Napoleon* Császár a' Lengyel Ármádiánál. Ezek között valók voltak osztályos Generális *Fischer* a' *Poniatowszky* hertzeg adjutánsa, *Tyszkievicz*, és hertzeg *Sulkowszky* osztályos Generálisok, *Krukowiecki*, és hertzeg *Czartorisky* *Constantin* Obersterek (Az utólsóbb a' *Confederatio* Marsalnak második szülött

fia), Fő Strázsamester *Fredro Maximilian* és *Kyszecki* Oberster, kinek édes anyját az Oroszok elfogván Syberiába küldötték.

Lengyel Ország.

A' Lengyel Nemzetnek rendkívül való hazai buzgóságáról, 's annak minden ellenségtől való védelmezésére való készségéről következő jegyzéseket olvasunk a' *Norimbergai Correspondensnek* 282-ik darabjában: A' Lengyel törvénynek nagy könyvében, mellyet még az Oroszok is, a' kik egyéberánt mindent lerontottak, illetni nem mérészlettek, a' második könyvnek első tikkelyében a' parantsoltatik, hogy minden Lengyel, minden kar, atyafiság és kor különbség nélkül, mihelyt a' fegyver viselésre alkalmas, köteles személy személy szerént hadi szolgálatot tenni, és a' közönséges hirdetményre a' Haza zászlója alá menni. Ezt a' törvényt az 1503 és 1510-ik esztendőben ki adott Constitutiók meg erősítették. — A' Lythvaniai Statutum második könyvének 7-ik tikkelye világossan azt mondja, mihelyt háború támad, mindjárt fegyvert fogjon a' nemesség. Azon könyvnek 14-ik tikkelye a' Lengyel névre érdemetlennnek ítéli a' félénkeket, továbbá azt rendeli, hogy a' ki a' verekedésből elfut, és ezt meg lehet bizonyítani, a' Lengyel *Hetmannak* (a' kommandírozó fő vezérnek) végzése szerént, minden birtokától és betsületétől fosztassék meg. Az 1620-ik esztendőhéli Lengyel Constitutió mindennek szabadságot ad a' verekedésből elfutottnak meg ölésére, és ha el nem lehetne fogni, betstelennnek hirdettetik.

Ílly mód szerént 200,000, az az, két száz ezer lovas katonát is kiállíthatott Lengyel Or-

szág a' háborúban. Beskó Lengyel Országi Historikus az jegyzi meg, hogy a' Leczyreri kerület maga *Boleslaus* Fejedelemnek 2000 vasas, és 4000 parittyás katonát állított ki. — *Fredro Maximilian* Historicus azt jegyzi meg, hogy a' régiebb időkben, két száz, sőt három száz negyven ezer lovas katonát is kiállíthatott Lengyel Ország a' háborús időkben. — *Starowolsky* Lengyel Historicus is megerőssíti e' dolgot, és néhány Urakat említ is, a' kik egész Regiment katonaságot állítottak ki az ellenség ellen. *Sobiesky János* Lengyel Király, és valósággal nagy Héros, 1683-ik esztendőben, Béts városának 300 ezer főből álló Török ármádia által lett megszállásának alkalmatosságával, száz ezer emberrel jött *I. Leopold* Császárnak és Királynak segítségére, és a' Törököket nagyon meg vervén, ezen Csász rezidentziát az ellenség ostromja alól szerentséssen fel szabadította,

Újabb hadi Tudósítások.

Azok, a' miket mi fellyebb leírtunk, következőképen adatnak elő a' Frantzia Monitórnek October 4-ik napján költ darabjában kiadott 20-ik Bülletinben, melly Moskauból September 17-ik napján küldetett Párisba.

Az Orosz Birodalomban, *úgymond*, *Te Deum laudamus* tartatott a' *Polotzki* verekedésben nyert győzedelemért. — *Te Deum laudamus* tartatott a' *Rigai* győzedelemért — az *Ostrownai* győzedelemért, és a' *Smolenskói* ütközetért, a' melyekben fényes győzedelmeket tulajdonítanak a' *Petersburgi* udvari újság levelek magoknak. Ezen tudósítások szerént, mindenütt győzedelmeskedtek az Oroszok, mindenütt megveretett és hátrább nyo-

matott a' Fr. nagy ármádia, és a' meg veretett Orosz hadi seregek győzedelmi pompával mentek Moskauba vissza. A' köz nép ezeknek az udvari jelentéseknek hitelt adott, de a' felnyíltabb szemű emberek a' dolognak mivóltát jól tudták, de félvén a' Moskaui helytartótól és a' Policiától halgattak.

Moskau Európa és Àsia közt lévő leg nagyobb kereskedő városa az Orosz Birodalomnak, számtalan portékás magazinumok voltak ottan, minden házak nyoltz hólnapra voltak eleséggel meg töltve. Tsak September 13-ik napjának estéjén, és a' mi oda való bémenetelünkor tudták meg vóltaképen a' lakosok, melly nagy veszedelemben forogjanak. — Moskau e' világnak leg szebb és leg gazdagabb városa többé nintsen. — September 14 ikén a' Moskaui *Börse* (így neveztetnek a' népes kereskedő városokban azok a' házak, a' mellyekben a' kereskedők össze szoktak gyűlni) és a' Bazár (így hívattainak a' napkeleti nemzeteknél azok a' nagy és tágas piatzok, a' mellyekben tsupán portékás magazinumok, és áruló boltok vannak) és az ispotályok meg gyújtattak az odavaló Orosz Helytartónak és a' Politzia Directornak parantsolatjára, és mivel a' városnak öt hatod része fa házakból állott, és kemény szél fújt, egyszeribe elborította azokat a' tűz lángja, 's hasonló vólt a' tűz tengerhez, 1600 templomok, 2000 paloták, számtalan magazinumok és más épületek emésztettek meg a' tűz által; a' *Kremel* megszabadítatott.

Kremelnek vagy *Kremlinnek* neveztetik az a' régi rezidentzia, mellyben a' régi Russiai Czászárok, egészen I. Péter Orosz Császár idejéig lak-

tanak; de mivel ez a' Császár igen nagyra vágyó Fejedelem volt, 's magának halhatatlan emlékezetet szerezni, és a' kereskedésre a' napkeleti tengerben kikötő helyeket készíteni akart, 1703-ik esztendőben, a' Néva folyóvíznek több szigeteiben, és Inngermanlandiának egy részében egy roppant várost építtetvén azt maga nevééről *S. Petersourgnak* nevezte, 's maga lakhelyévé változtatta, melly a' jelen való időben Európának leg szebb, leg gazdagabb, 's leg népesebb városi közzül való. — Ez a' *Kremel* egy tágas hely Moskau városában, melly hármassal kőfalakkal, és sántzokkal van körülvéve, és ágyúkkal 's katona őrizettel meg erősítve. Két klastrom, és sok kőtemplomok vannak abban. A' várnak a' közepén van az a' hosszú torony, melly *Jean Welikének*, az az, nagy Háznak nevezetik, és a' mellynek fedele arany plével van befedve. E' mellett van egy más torony is, a' mellyben lévő nagy harang 356 mázsát nyom, mellyet *Boris Gudenow* Orosz nagy hertzeg építtetett, és a' melly csak a' nevezetesebb innepeken, és a' külső Országi követeknek audientziára való menetelekkor vonattatott meg 24 ember által. Ezt a' kastélyt azoknak kedvéért írtam le, a' kik az Orosz Birodalom geografiájában esmérletlenek. Most már a' Párisi 20-ik bulleint folytatom.

Ennek a' városnak, úgymin Moskaunak veszítése az Orosz Birodalomra, annak kereskedésére, 's a' Nemességrenézve, melly minden kintset odavitte, vissza szerezhetetlen, az ott szenvedett kárt egynéhány milliárdra, vagy ezerni ezer millióra lehet tenni. Azok a' gyújtogatók, a' kik elfogattattak, és agyon is lövettek, azt vallották, hogy ők az oda való helytartónak Gróf *Rastopsinnak* és a' Poícia Directoroak parantsolatjából gyújtottak meg azon várost, mellyben har-

mintz ezer beteg és sebes Orosz katonák égtek össze, a' leg gazdagabb kereskedő házak koldúságra jutottak. Az ott vólt katona monturok, magazinumok, és egyéb gyűjtemények mind össze égtek, mivel azt gondolták, hogy a' Frantzia armádának lehetetlen leszen oda jutni, és mivel a' köz népet a' kórmányozó és politzia mester eltsábították, onnan semmit sem takarítottak másuvá."

„Azon tűz miatt a' segedelem kútfejek nagyon megkevesedtek ugyan, mindazáltal még is sokat talált ottan a' Frantzia Armádia, talált kenyeret, földi almát, káposztát, friss és bésózott húst, bort, pálinkát, nádmézet, kaffét, egy szóval mindenféle eleséget nagy bővséggel; az armádia előjáró serege 20 verstre (öt mértföldre) ment az ellenség után a' Kasani országos úton, egy más Fr. előjáró sereg a' Pétersburgi úton marsirozik, a' hol semmi ellenség nem találtak."

A' Pétersburgi udvari újság levelek szerint Podoliában és Ukrajniában szüntelen rekrutiroznak, a' kozákok közzé sok paraszt legények adatnak, a' kiket a' Nemesek lóval és fegyverrel tartoznak kikészíteni. Kozák süvegnél egyéb monturt nem kapnak, hegyes törrel, két pisztollal, egy kardal, vagy fejszével fegyverkeztetnek fel, de katona szolgálatra nem készíttetnek.

Spanyol Ország.

A' Frantzia Monitőr a' 23-ik Septemberi Londoni Zsurnálokból azt írja, hogy a' Marsal Soult vezérlése alatt lévő Fr. hadi seregek össze gyűlvén Valencia Országba marsirozzanak, a' hol a' mint közönségesen tudva vagyon, *Jósef Napoleon* Király, és az *Albuferai* hertzeg (Marsal *Suchet*) a' vezérlések alatt lévő hadi népet össze kaptolták. A' Marsal *Soult* corpusánál sebbet senki sem látott Spanyol és Portugallia Országokban, melly Kordovából Sevillába marsirozott.

A' többit másszor.